

۲- موضوع و پیام آیه: حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ رَبِّ ارْجِعُونِ. لَعَلِّي أَعْمَلُ صَالِحًا فِيمَا تَرَكْتُ كَلَّا إِنَّهَا كَلِمَةٌ هُوَ قَائِلُهَا وَمِن وَرَائِهِم بَرْزَخٌ إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ نَا آنگاه که وقت مرگ هر یکشان فرا رسد در آن حال آگاه و نادم شده گوید بار الها مرا به دنیا بازگردان. تا شاید به تدارک گذشته عملی صالح به جای آرم و به او خطاب شود که هرگز نخواهد شد و این کلمه (مرا بازگردان) را از حسرت می گوید و از عقب آنها عالم برزخ است تا روزی که برانگیخته شوند. را بنویسید: ۶۳

موضوع عالم برزخ پیام: مردگان به برزخ می روند تقاضای بازگشت می کنند اما اجابت نمی شود

۳- منظور از توفی چیست؟ ۶۳

فرشتگان حقیقت وجود انسان را که همان روح است، «توفی» می کنند؛ یعنی آن را به طور تمام و کمال دریافت می نمایند.

۴- ویژگی های عالم برزخ چیست؟ ۶۳

عالم برزخ دارای ویژگی های زیر است:

۱- پس از مرگ، گرچه فعالیت های حیاتی بدن متوقف می شود، اما فرشتگان حقیقت وجود انسان را که همان روح است، «توفی» می کنند؛ یعنی آن را به طور تمام و کمال دریافت می نمایند. بنابراین، اگرچه بدن حیات خود را از دست می دهد؛ اما روح همچنان به فعالیتش ادامه می دهد.

۲- در عالم برزخ، انسان با فرشتگان گفت و گو می کند و پاسخشان را می شنود. همچنین اموری را درک و مشاهده می کند که درک آنها در دنیا ممکن نبود؛ به طور مثال، اعمالی را که در دنیا انجام داده است، مشاهده می کند.

۳- ارتباط انسان در عالم برزخ با دنیا، پس از مرگ نیز همچنان برقرار است؛ بدین معنا که پرونده ی برخی اعمال انسان با مرگ بسته نمی شود و پیوسته بر آن افزوده می گردد.

۵- موضوع ، و پیام آیه: يٰۤاِنْسَانُ يَوْمَئِذٍ بِمَا قَدِمْتَ وَاٰخِرَ - آن روز آدمی به هر نیک و بدی که در مقدم و مؤخر عمر کرده از نتیجه همه آگاه خواهد شد. را بنویسید: ۶۴

در آیه به موضوع اعمال ما تقدم و ما تأخر اعمال اشاره شده. در روز قیامت هر انسانی از آثار اعمال نیک و بد اعمالی که از قبل فرستاده و یا بعد برای او فرستاده می شود آگاهی پیدا می کند.

۶- آثار ماتقدم و ماتاخر اعمال انسان را با مثال توضیح دهید. ۶۴

همانگونه که قرآن کریم می فرماید، آثار و نتایج برخی اعمال، محدود به دوران زندگی انسان است و با مرگ پرونده این اعمال بسته می شود (آثار ماتقدم)؛ اعمالی مانند نماز و روزه؛ اما بسیاری از این اعمال آثارشان حتی بعد از حیات ما نیز باقی می ماند (آثار ماتاخر)؛ یعنی حتی با مرگ انسان نیز پرونده آن عمل همچنان گشوده است. به عنوان مثال اگر کسی کتابی را به کسی یا کتابخانه ای هدیه دهد، یا مطلب مفیدی را به دیگران آموزش دهد، تا وقتی که آن کتاب توسط دیگران خوانده می شود و آموزش های وی به دیگران منتقل می شود و یا از آن استفاده می شود، در پرونده عمل او پاداش می نویسند و برحسانت او می افزایند، گرچه خود فرد از دنیا رفته باشد. در مقابل، کسی که راه و رسم غلط و مخالف فرمان الهی را از خود بر جای می گذارد، تا وقتی آثار این راه و رسم غلط در فرد یا جامعه باقی است، گناه در دفتر اعمال وی ثبت می شود و روز به روز بر عذاب وی افزوده می شود.

۷- مواردی از اعمال ناشایستی را که موجب سنگین شدن اعمال انسان پس از مرگ وی می شوند ذکر نمایید ۶۴

مدسازی های غلط، تولید و نشر مطالب نامناسب و غیر اخلاقی، ایجاد یا تقویت آداب و رسوم غلط در امر ازدواج، ایجاد انحرافات فکری یا اخلاقی در دیگران، نمونه هایی از اعمال ناشایستی است که موجب سنگین شدن پرونده گناهان فرد، حتی پس از مرگ وی می شود.

۸- رسول خدا (ص) آثار ما تاخر اعمال را چگونه بیان فرموده اند؟ ۶۴

رسول خدا می فرماید: هرکس سنت و روش نیکی را در جامعه جاری سازد، تا وقتی که در دنیا مردمی به آن سنت عمل می کنند، ثواب آن اعمال را به حساب این شخص هم می گذارند، بدون اینکه از اجر انجام دهنده ی آن کم کنند و هرکس سنت زشتی را در بین مردم مرسوم کند، تا وقتی که مردم بدان عمل کنند، گناه آن را به حساب او نیز می گذارند، بدون اینکه از گناه عامل آن، کم کنند.

۹- درباره ی اهمیت و تاثیر اعمال خیر بازماندگان که درباره درگذشتگان انجام می دهند، توضیح دهید. ۶۴

اعمال خیری که بازماندگان برای درگذشتگان انجام می دهند، در وضعیت آنان در عامل برزخ موثر است؛ اعمالی مانند طلب مغفرت، دعای خیر و انفاق برای آنان.

۱۰- پیامبر اکرم درباره وضعیت احوال برزخیان چگونه عمل کردند و درباره وضعیت آنان چه فرمودند؟ ۶۵

۱- در جنگ بدر، وقتی بزرگان لشکر کفار کشته شدند و سپاه اسلام پیروز شد، رسول خدا آن کشتگان را این گونه خطاب قرار داد: «آنچه پروردگاران به ما وعده داده بود، حق یافتیم؛ آیا شما نیز پروردگارتان وعده داده بود، حق یافتید؟»
اصحاب گفتند: «ای رسول خدا، چگونه با آنان سخن می گویی؛ در حالی که مرده اند؟»
فرمود: «قسم به کسی که جانم در دست اوست، ایشان به این کلام از شما شنواترند، و فقط نمی توانند پاسخ دهند.»

۱۱- امام علی (ع) درباره وضعیت احوال برزخیان چگونه عمل کردند و درباره وضعیت آنان چه فرمودند؟ ۶۵

امام علی (ع) در راه بازگشت ازصفین درقبرستانبرو به قبرها فرمودند: «ای آرمیدگان در خاک، ای اهل غربت و تنهایی، ای فرورفتگان در وحشت، شما در رفتن بر ما پیشی گرفتید و ما از پی شما و به شما ملحق می شویم؛ اما خانه هایی که از خود به جا گذاشتید، پس از شما در آن مسکن گزیدند؛ همسرانتان ازدواج کردند و اموالتان میان وارثان تقسیم شد. اینها خبرهایی بود که ما داشتیم، شما چه خبری برای ما دارید؟»

۱۲- امام علی (ع) خطاب به مردگان قبرستان بر چه نکاتی تاکید کردند؟ ۶۵ و ۶۶

فرمودند «خاک جای غربت است، ما به شما ملحق می شویم، میراث شما به دیگران منتقل شد، سپس آن حضرت به یاران خود نگاه کردند و فرمودند: «اگر به آنان اجازه سخن گفتن داده می شود، خیر می دادند و می گفتند: یقینا بهترین توشه برای ابدیت تقواست.»

۱۳- امام کاظم (ع) دیدار مومن در گذشته را با خانواده خود چگونه بیان کرده اند؟ ۶۷

شخصی از امام کاظم (ع) درباره وضع مومنان پس از مرگ پرسید: «آیا مومن به دیدار خانواده خویش می آید؟» فرمود: «آری. پرسید: چقدر؟» فرمود: «بر حسب مقدار فضیلت هایش. برخی از آنان هر روز و برخی هر دو روز و برخی هر سه روز و کمترین آنان هر جمعه.»

۱۴- امام صادق (ع) درباره هم نشینان مرده در قبر چه فرموده اند؟ ۶۷

امام صادق (ع) فرمود: «هنگامی که مرده ای را در قبر می گذارند، شخصی بر او ظاهر می شود و به او می گوید: ما (در دنیا) سه چیز بودیم: رزق تو که با پایان یافتن مهلت زندگی ات در دنیا قطع شد (و اینک همراه تو نیست)، خانواده ات که تو را رها کردند و بازگشتند و من که عمل تو هستم و با تو می مانم. آگاه باش که من در میان این سه چیز، در نزد تو از همه بی ارزش تر و سبک تر بودم.»

۱۵- از نظر امام صادق (ع) چه چیزهایی در هنگام ورود مرده به قبر بر او ظاهر شده و هر کدام چه وضعی می یابند؟ ۶۷

رزق، با پایان یافتن مهلت زندگی در دنیا قطع شد، خانواده که او را رها کرده و بازمی گردند و عمل که با او می ماند. در میان این سه چیز، عمل از همه بی ارزش تر و سبک تر بود.

درس هفتم: واقعه بزرگ**۱- منظور از واقعه چیست؟ ۷۲**

آنچه وقوعش حتمی و زمانش نامعلوم بود و آنرا دور می پنداشتیم اتفاق می افتد تا آغازی باشد برحیات ابدی انسان.

۲- قیامت چه روزی است؟ ۷۲

روزی که مادر طفل شیرده خودرا فراموش می کندمردم از هیبت آن روزمست به نظر می رسند در حالی که مست نیستند و لیکن عذاب خدا سخت است.

۳- پایان جهان همراه با چه واقعه ای است و چگونه انجام می گیرد؟ ۷۳

با برپایی قیامت همراه است که در دو مرحله انجام می گیرد و هر در مرحله وقایع خاصی رخ می دهد